

velat uppte. Hårtill torde tjena den förtekning jag detta år fått på de i denna Socken lefvande hustrur, som födt 12 barn och deröfver til 20, hvilka äro 42, utom et större antal som födt 10 och 11, och här ej äro tillfynte. Hårtill bör läggas min jämväl för detta år gjorde anmärkning, at af de nu för tiden i Socknen lefvande hjonelagen, befinnas 157 hafva tre fullvuxne barn och deröfver, somlige til 8 och 9, som äro de högsta, men ock få.

MIRABILIS longiflora,

eller

Lång-pipiga Underblomman;

beskrifven af

CARL LINNÆUS.

I bland de tackaste växter, som nyligen blifvit bekante iden Botaniska världen, får jag här framgifva en besynnerlig, som jag för et par år sedan fick snart sagt på en gång ifrån en Lård Botanist, Herr MONNIER, i Paris, och ifrån en ej mindre upmärksam och lård Herre, Baron OTTO MÜNCHHAUSEN, Landshöfdinge i Steijerberg &c. som äfven i Botaniken lyser måst denna tiden i Tyska Riket.

Denna växten var så rar, at jag kan med skål kalla honom ny; ty jag fann honom hos ingen af
Bo-

Botanisterna uptagen. Det enda spår, jag fick efter henne, var hos *Hernandez*, som för et par hundra-
de år sedan blef sand af Konungen i Spanien til
America, der han samlade i *Mexico*, *novæ Hispaniæ thesaurum*, hvilken långt efter hans död och
först år 1651 utkom. I denna bok p. 170 säger
Auctor: ATZOATL är en ört, som äger ludna, mju-
ka hjärtli ka blader: bar många stjelkar, med röda le-
der. Blommorna äro rökaktiga, (ej i vår) inuti hvita, två-
band långa, like långa kalkar, och små rötter. Smak och
lukt äro lika *Anis* med någon skarphet. Hon växer
på kalla och bårgiga ställen, blommar i September.

Figuren är af det slaget, som den tiden pro-
ducerade och som aldrig kunde kännas, utan man
satte namnet dervid, och liknar mer någon annan
Mirabilis än sin egen.

RADIX fusiformis, crassitie vix brachii infantis.

*CAULES plures, bipedales, erecti, dichotomi-
teretes, vix manifeste compressi, villosi viscidis, ar-
ticulati: geniculis utrinque barba horizontali villosis,
articulis basi crassiusculis, rufescentibus.*

*FOLIA opposita, undata, villosa viscida, inte-
gerrima, patentia, venosa, petiolata exceptis summis
sessilibus; Petioli breves, supra planiusculi, subtus
rotundati.*

*FLORES terminales, sessiles ut calices fere ca-
pitulum constituent inter folia caulina sessilia, quam-
vis rarius plus quam unius flos simul prodeat.*

*CALIX est Perianthium monophyllum, semi-
quinquesidum, villosa-viscidum, segmentis erectis, su-
bulatis; sub fructificatione magis ventricosus.*

*COROLLA monopetala, infundibuliformis: tu-
bus filiformis, villosa-viscidus, pallidus, spithameus,
laxus, ante florescentiam vere erectus; absoluta florescen-*

tia debilis. Limbus albus, tubo sextuplo brevior, plicatus, quinquelobus: lobis emarginatis, oblongis, acutiusculis; umbilico purpureo, stillato.

STAMINA: Filamenta quinque, purpurea. Antheræ flavæ. Pollen fulvus, globosus glaber.

STILUS filiformis, longitudine fere corollæ, adscendens versus apicem. Stigma muricatum filis capitatis, in globum congestis, purpureum.

SEMINA solitaria, magna, fusca, pubescentia, pedis glabris atris inæqualia.

Denna örten, se Tab. VI. fig. 1. som så lätt fördrager vårt Climat och så besynnerligen pryder trågårdar, kan intet annat, än hos oss blifva innan kårt helt allmän, allenast man vet rätt at hantera henne.

Hon fås af frön, som fås om våren på en melon-bänk och då hon upvuxit, planteras mot någon vägg; ty lugn och värma ålskar hon, eller ock i någon kruka, då hon i slutet på Julio begynner blomma, alt til dess järn-nätterne komma, som henne förstöra på samma tid, som Indianska Krasfen, Turkiiska bönor, Gurkor, Meloner och andra Indianska växter; men sättes hon i något hus, varar hon längre.

Når fröna, som åro rätt stora, mögnat och stielken börjar blifva bar ifrån frön, uptages roten och lägges uti torr sand, ställes der, som ej frys, utan at vattnas hela vintern, och om våren usättes i lös jord och lugn, dock der Solen bäst baddar, just då björken börjar utslå sina löf; så växer hon lätt och begynner vid Slotter-tidens början at hvar aften kl. 3 a 4 utslå sina vålluktande, långa, hvita och sköna blommor, som hvar mor-

morgon förvisna, då åter hvar afton nya årfätta de förras förlust. Således kan roten i långa tider vara och årligen en otalig myckenhet frö årnås.

At skilja denna växt från andra af sitt slägte, märkes:

1 At hela plantan är klädd med tätta hår, så at hon är liksom luden, fast det är så kårt, at det knapt synes. Dese hår uttåla, då hon ännu är ung, en nog seg våska, at hon nästan, hänger vid fingrarna.

2 Sitta alla blomstren vid ändarna på quistarna och i delningen af Stjelken, och det utan blomskäft.

3 Äro blom-piporna 4 gånger längre, än sjelf-blombråmet.

4 Äro blommorna så slaka, at de hänga på sidorna, som en boge.

Blifver altia för Botanisterna differentia specifica ell. speciella kännemärket MIRABILIS: *Folius subvillosis, floribus confertis, terminalibus, longissimis, nutantibus*; och nomen triviale MIRABILIS longiflora.

Linne

, Carl von. 1755. "Mirabilis longiflora, eller lång-pipiga underblomman beskrifven av Carl Linnæus." *Kungl. Svenska vetenskapsakademiens handlingar* 16, 176–179.

View This Item Online: <https://www.biodiversitylibrary.org/item/178277>

Permalink: <https://www.biodiversitylibrary.org/partpdf/263375>

Holding Institution

Smithsonian Libraries and Archives

Sponsored by

Biodiversity Heritage Library

Copyright & Reuse

Copyright Status: Not in copyright. The BHL knows of no copyright restrictions on this item.

This document was created from content at the **Biodiversity Heritage Library**, the world's largest open access digital library for biodiversity literature and archives. Visit BHL at <https://www.biodiversitylibrary.org>.